

Preek over Zondag 43 (HC)

Liturgie:

Votum en groet

Zingen: Lb. 328:1,2,3

De Tien Woorden

Zingen: Ps. 141:1,2,3,6

Gebed

Schriftlezing: Johannes 8:30-47; 1 Petrus 4:7-11

Zingen: Ps. 12:1,2,3,4,5

Tekst: Zondag 43

Preek

Zingen: Ps. 35:9,13

Gebed

Collecte

Zingen: Ps. 40:2,4,7

Zegen

Gehouden te: Baflo, 14-04-13 (9.30 u.)

Preek

Thema: Doe de waarheid als je communiceert

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

1. Zeggen of doen?

Moet je de waarheid zeggen of moet je de waarheid doen?

Vreemde vraag? Kan! Het ligt er maar aan hoe je het oppakt en verstaat. Even er over nadenken kan in elk geval geen kwaad.

Wat vindt u van het volgende, verzonden gesprekje.

(persoon 1): "Hoi. Moet je nou eens horen. Je kent Jan Huppelepup wel, hè? Die gescheiden man uit dat huisje aan de Derde Achterwegdwarsstraat. Ik zal je vertellen, wat ik over hem gehoord heb. Het is echt waar en komt uit betrouwbare bron. Hij heeft....."

(persoon 2): "Stop alsjeblieft. Dat wil ik helemaal niet horen. Wat heeft het voor zin om dat aan mij te vertellen?"

(persoon 1): "Nou zeg, de waarheid mag toch wel gezegd worden. Of niet soms?"

Dat laatste klinkt wat verontwaardigd. Deze persoon vindt dat hij / zij het gelijk aan zijn kant heeft en dat hij dat moet laten horen en doorvertellen. Want de feiten bewijzen zijn recht van spreken.

De waarheid moet toch gezegd worden... Altijd en overal? O ja?

Het komt mij voor dat persoon 2 meer begrepen heeft van het 'doen van waarheid' dan persoon 1 met zijn verhaal en misschien waargebeurde feiten.

De waarheid zeggen en de waarheid doen, dat zijn twee verschillende dingen. Het is niet enkel een kwestie van taal of van verschillende zinswendingen.

Er kan een wereld van verschil zitten tussen die uitdrukkingen. Een wereld van liefde, trouw en betrokkenheid.

De waarheid doen is meer dan de waarheid spreken. Kale waarheid kan zelfs dodelijk zijn, letterlijk en geestelijk.

In het negende woord van de HEER gaat het over waarheid en leugen. Maar ook over liefde en trouw in ons woordverkeer, in onze communicatie tussen mensen. In onze mondelinge gesprekken, maar ook in onze digitale gesprekken (?). Facebook, Twitter, whatsapp.....

Tegen de achtergrond van Gods liefdeswet kunnen waarheden als koeien toch grote leugens zijn. Hebben we het nog niet eens over halve waarheden...

Moet je de waarheid zeggen of moet je de waarheid doen?

Van onze Heer Jezus Christus leren we in elk geval een antwoord.

Doe de waarheid als je communiceert.

2. Leugen bederft

Communicatie hoort echt bij mensen. Met woorden en zonder woorden. Contact tussen mensen gaat voor een zeer groot deel via onze stem en onze woorden.

Dat we kunnen spreken onderscheidt ons van de dieren. Zelfs van de papegaaien. God de Schepper heeft ons, mensen, stem en woord gegeven. En daarmee hét middel om te communiceren en met elkaar om te gaan.

Daarin mogen we op God lijken. God is het Woord en hij geeft ons het woord om hem te antwoorden en met hem en onze medemensen om te gaan.

Communicatie kan heel koud en afstandelijk zijn of een vorm van eenrichtingsverkeer. Wanneer informatie en stromen feiten van één kant naar ons toe komen. Dat is zelfs het geval, als het interactieve televisie heet te zijn. Het gaat dan om uitzending en ontvangst, zonder dat je echt kunt reageren.

Van echte gemeenschapsoefening is dan geen sprake. Dat is er pas in live-contact. Dan is er leven en werkelijk woordverkeer. Daarover heeft het woord van de HEER heel veel te zeggen.

Het hele leven van de mens staat onder de regel en de bescherming van God wet. (Wet is ook woord!) God heeft aandacht voor ons leven in de breedste zin van het woord. Hij beschermt het aan alle kanten: het leven zelf (het 6^e gebod); het huwelijk van de mensen en alles wat daarmee te maken heeft (het 7^e gebod); het bezit van de mensen, ook een wezenlijk deel van het leven (het 8^e gebod). Steeds is het leven in geding en de kwaliteit van het leven. Bij het 9^e gebod is dat niet anders. Het gaat hier om de mens en zijn communicatie met zijn naasten en met God.

God zegt tegen Israël en tegen de mensen:

"Ik ben de HEER, uw God, die u uit Egypte, uit de slavernij, heeft bevrijd.

.....

Leg over een ander geen vals getuigenis af."

Dat brengt ons allereerst in de sfeer van de rechtspraak. Het getuigenis van iemand voor een rechter is van doorslaggevende betekenis. Ten goede of ten kwade. Getuigen kunnen met hun verklaring een beklagde maken of breken. Letterlijk en geestelijk. Het getuigenis is de vloer voor het vonnis.

God verbiedt een vals getuigenis, waarmee iemands leven en vrijheid worden gebroken. Waardoor aan de beklagde schade wordt berokkend.

Met woorden – een valse beschuldiging – kun je iemand letterlijk de dood injagen. De Jizreëliet Nabot is er het slachtoffer van geworden. De goddeloze koningin Izebel bedacht het plan. Maar het stadsbestuur en de rechters van Jizreël verleenden er zonder protest hun medewerking aan. Zij staan even schuldig. Terwijl ze op waarheid uit moesten zijn en op redding van stadgenoten die vals beschuldigd werden. Wat woorden al niet te weeg kunnen brengen.....

De Bijbel vertelt van een nog sprekender en schrijnender geval: de zaak Jezus van Nazaret.

Hij moet veroordeeld worden, vindt de hoge raad, hoe dan ook. Kan het niet legaal, dan maar illegaal. En men laat bewust valse getuigen opdraven. Want bij voorbaat stond vast wat het vonnis zou zijn: de doodstraf.

Maar ook op deze manier krijgen ze het niet rond. Stukje humor van de Bijbel. Hoe zuiver blijkt ook hier het woord van God te zijn. De waarheid in Christus laat zich niet corrumpieren en chanteren.

Toch blijft de betekenis van het negende gebod niet hangen binnen de muren van de rechtszaal. Het bestrijkt het hele leven, alle vormen van woordverkeer en communicatie.

Je kunt ook zeggen: God maakt ons hele leven tot een rechtszaak. Wij leven immers altijd voor het aangezicht van God, de hemelse rechter. Hij is waarachtig, trouw en oprecht in zijn spreken en zijn doen. En hij vraagt van ons dat wij het ook zijn. De catechismus maakt in zondag 43 die beweging ook: van de rechtbank naar het leven.

"Wat eist God in het negende gebod?"

Dat ik tegen niemand een vals getuigenis afleg, niemands woorden verdraai en geen kwaadspreker of lasteraar ben. Dat ik ook niemand lichtvaardig en onverhoord veroordeel of help veroordelen."

Zeven zonden noemt ons leerboek hier, een volheid! Zegt iets over de ernst van het negende gebod. En over de zwaarte en de impact van zonde tegen dit gebod.

'Echt duivelswerk,' noemt de catechismus alle liegen en bedriegen. Zo'n sterke term wordt bij de andere geboden niet gebruikt. Ook niet voor zonde tegen het zevende gebod: overspel en dergelijke.

Liegen en bedriegen, dat typeert de duivel en zijn werk. Dat is zijn aard.

Wat de catechismus hier zegt gaat terug op Jezus' woorden in Johannes 8:44. De Meester zegt daar tegen de Joden met wie hij in heftige discussie is:

"Uw vader is de duivel, en u doet maar al te graag wat uw vader wil. Hij is vanaf het begin een moordenaar geweest. Hij hoort niet bij de waarheid, omdat er geen waarheid in hem is. Wanneer hij liegt, spreekt hij zoals hij is: een aartsleugenaar, de vader van de leugen."

Het gaat in de twistgesprekken van Johannes 8 om de waarheid van het getuigenis van Jezus. De Joden betwistten dat. Ze zeiden: *"Uw getuigenis is niet betrouwbaar, want u getuigt over uzelf."* (Joh. 8:13)

Ze lijken een punt te hebben. Je kunt namelijk niet over jezelf getuigen. Dat is altijd gekleurd. En er moeten minimaal twee getuigen zijn volgens de wet van Mozes. Die zijn er, zegt Jezus: De Vader en ik.

Heel sterk brengt Jezus in dit gesprek de waarheid naar voren. Dat is de waarheid van God en van Jezus zelf, de waarheid van zijn woord.

Zo ontwikkelt deze discussie zich. En het wordt steeds heftiger en de misverstanden groter aan de kant van de Joden. En het verzet tegen Jezus en zijn pretentie van de waarheid. Ze willen hem zelfs doden, onthult Jezus en legt hun vijandige motivatie bloot.

Dan trekken de Joden zich terug op het laatste, in eigen ogen onaantastbare, bolwerk: *"Wij hebben maar één Vader, God."*

Ook die bewering haalt Jezus onderuit. Want de hebben de Zoon van God niet lief en kunnen dus zijn woorden niet horen en verstaan.

Dan komt het hoge woord eruit. Het snijdt door de lucht. *"Uw vader is de duivel en u doet maar al te graag wat uw vader wil."*

Uw daden laten uw afkomst zien. Dat is bij Jezus zelf ook zo. Maar dan volkomen anders. Zijn Vader is God. Hij spreekt de woorden van God en doet de werken van God.

Zo Vader zo Zoon. Dat geldt voor Jezus en voor zijn gesprekspartners.

Jezus zegt: 'De duivel is vanaf het begin een moordenaar geweest. Hij hoort niet bij de waarheid, omdat er in hem geen waarheid is.'

Er is een absolute, onoverbrugbare kloof tussen de waarheid en de duivel. Daar is geen verbinding tussen. Er is een absolute kloof tussen God en de duivel.

Liegen en bedriegen is echt duivelswerk. 'Dat komt uit zijn hart voort,' zou je zeggen als het om een mens ging. 'Het is zijn aard. Zo is hij echt en helemaal. Hoor zijn woorden; zie zijn daden.'

Jezus kent en doorziet hem en hij ontmaskert hem.

Leugen is datgene wat niet overeenstemt met Gods waarheid, waarachtigheid en woord. Het hoort van geen enkele kant bij God.

Hoe anders is Jezus. Hoe anders de waarheid van God en zijn woord. 'Ik ben de waarheid', zegt Jezus later tegen zijn leerlingen.

Kijk, gemeente, hier hebt u een deel van de achtergrond bij de woorden van zondag 43: *"... dat ik alle liegen en bedriegen als echt duivelswerk vermijd, als ik tenminste de zware toorn van God niet op mij laden wil."*

Wie dat wel wil.....

Bedenk ook dat de typering uit de tweede alinea 'echt duivelswerk' terugslaat op de eerste zinnen van antwoord 112. Het is typisch werk van de duivel, als je een vals getuigenis geeft, als je iemands woorden bewust verdraait, als je...

Als ik achter iemands rug om iemand veroordeel of zwart maak of negatieve dingen over hem of haar vertel, dan doe ik wat de duivel graag van mij ziet en hoort. Roddel en vals getuigenis zijn op zijn minst even erg als overspel.

Waar was het in dit licht bekeken de schriftgeleerden en farizeeën om te doen, toen ze een vrouw die op overspel betrapt was bij Jezus brachten? – Het begin van Johannes 8. – Om het zeggen van de waarheid of om het doen van de waarheid? Let er op, hoe hij op de actie en de houding van deze Joodse geestelijke leiders reageert...

Doe de waarheid als u communiceert. Dat vraagt inspanning en strijd; bekering zelfs. Denk daar maar aan als u straks de kerk uit gaat en straks gezellig gaat koffie drinken. Hoe je praat en communiceert, zegt veel over je hart.

3. Waarheid bevrijdt

Moet je de waarheid spreken of de waarheid doen? Met die vraag startten wij aan het begin van de preek. We zoeken een antwoord. Vooral bij onze Meester Jezus Christus.

Het is niet volstrekt of – of. Het is en – en. 'De waarheid spreken' zit als het ware in het 'de waarheid doen'. Het heeft weer met relatie en communicatie te maken, maar dan wel vanuit je hart. Vanuit hem die de waarheid is.

Jezus is de waarheid van God. Hij doet de waarheid en hij spreekt de waarheid. Dat zegt hij ook in de discussie met de Joden. Lees Johannes 8:45 e.v., na het heftige woord over de duivel als de vader van de leugen.

"Maar mij gelooft u niet, want ik spreek de waarheid. Kan een van u mij van zonde beschuldigen? Als ik de waarheid spreek, waarom gelooft u me dan niet? Wie van

God is, luistert naar de woorden van God. U luistert niet, omdat u niet van God bent."

Wat doet de waarheid dan? Dat is een volgende vraag die opkomt. Jezus zegt:

"Wanneer u bij mijn woord blijft, bent u werkelijk mijn leerlingen. U zult de waarheid kennen, en de waarheid zal u bevrijden." (Joh. 8:31,32)

De waarheid maakt dus vrij. En de Zoon doet dat ook! Hij bevrijdt van de zonde. Hij bevrijdt ook van de vrees voor mensen. "En mensenvrees is al te vaak het begin van de leugen." Schreef iemand.¹

Herkenbaar, nietwaar? Je wilt niet afgaan of door de mand vallen, dan geef je aan je verhaal een positieve slinger. Of een draai die een beetje naast de waarheid is. Een leugentje om bestwil. Je bent bang voor gezichtsverlies, bang voor de mensen. Bang om de waarheid onder ogen te zien.

De waarheid is bevrijdend, omdat de Zoon van God bevrijdend is. En zijn woord bevrijdend is.

Jezus is de waarheid, want hij komt bij God vandaan. Hij komt verlossingswerk verrichten. Daar getuigt hij van. Dat is de waarheid. Dat communiceert hij in woord en daad met de mensen. Waarheid, trouw en liefde kenmerken zijn spreken en handelen. De waarheid doen dus. Concreet handen en voeten geven. Dat is typisch Jezus, typisch de Zoon van de Vader.

Wie in Jezus Christus gelooft en in zijn woord blijft, zal hem daarin ook willen navolgen. Christus zelf zal zo iemand door zijn Geest vrijmaken om dat te gaan doen.

"Leg daarom de leugen af en spreek de waarheid tegen elkaar, want wij zijn elkaars ledematen." (Ef. 4:25)

Dat zegt Paulus in zijn brief aan de Efeziërs. U bent anders, vernieuwd. Want u hebt Christus leren kennen. Hij die de waarheid is.

De waarheid spreek je; de waarheid doe je omdat je aan elkaar verbonden bent in het ene lichaam van Christus. Dat heeft dan weer alles met liefde te maken, met het liefhebben van je naaste als jezelf.

De catechismus leert ons bij de uitleg van het negende gebod ook dit:

"Verder dat ik in rechtszaken en in alle andere handelingen (NB!) de waarheid liefheb, oprecht spreek en belijd en ook de eer en goede naam van mijn naaste zoveel ik kan verdedig en bevorder."

De waarheid doen is de waarheid liefhebben. Dat is het kernbegrip in de laatste zin van antwoord 112.

De waarheid liefhebben in alle vormen van communicatie, mondeling, schriftelijk, digitaal. Denk bij die 'andere handelingen' ook aan overeenkomsten, contracten, transacties in het maatschappelijke leven en de handel. Een beetje bedrog ligt al snel op de loer. En die voordelige draai maak je liever zelf dan je handelspartner...

---

¹ H. de Leede, in *Kennen en Vertrouwen, Handreiking bij de prediking van de Heidelbergse Catechismus*, Zoetermeer, 1993, p. 385.

De waarheid liefhebben, dat vraagt een positieve instelling tegenover de mensen, medegelovigen allereerst. Het vergt ook een inspanningsverplichting om de eer en goede naam van je naaste te zoeken en te bevorderen. Liefde is een eerste vereiste in je spreken met anderen en je spreken over anderen. De apostel Petrus schrijft in zijn eerste brief:

"Heb elkaar vóór alles innig lief, want liefde bedekt tal van zonden." (1 Petr. 4:7)

Dat is nodig nu het einde van alles nabij is. Nu Christus gestorven is en opgestaan. Nu komt het eens te meer op de liefde aan.

In liefde wil je daarom geen kwaad van de ander horen, laat staan spreken. Wat heb jij daar aan? Wat heeft je broeder of zuster daar aan?

Leg over dat kwaad, die zonde van de ander een deken van liefde. Dan komt kwaad gerucht in elk geval niet verder. En je broeder of zuster kan zich in Christus' naam koesteren in de liefde en de waarheid.

Zo bevorder je met jouw mogelijkheden de eer en goede naam van je naaste. Ook al heeft hij verkeerde dingen gedaan. Dan ga je er niet met anderen over praten. Maar dan ga je eerst naar hem of haar toe voor een gesprek onder vier ogen. Zoals Jezus ons leert en aanbeveelt.

Zo vraagt de Heer het heel eenvoudig van ons en heel persoonlijk. De catechismus heeft dat heel goed begrepen.

God wil dat ik liegen en bedriegen als echt duivelswerk vermijd. God wil dat ik het echte Christuswerk navolg en doe: communiceren in de waarheid; de waarheid doen.

Dat betekent: trouw zijn tegenover je naaste. Zorgen dat zijn leven geen (extra) schade ondervindt door het kwade lekker door te vertellen. Je kunt iemand de grootst mogelijke schade toebrengen met je tong, met je woorden. Iemand krijgt dan van jouw levenslang.

Petrus schrijft ook:

"Voert u het woord, laat dan Gods woorden doorklinken in wat u zegt." (1 Petr. 4:11)

Dat geldt voor wie de taak van verkondiging heeft gekregen. Het geldt in het kader van het liefhebben en dienen van elkaar voor elke gelovige.

God doet alles met woorden. Hij spreekt en communiceert. Hij spreekt en het is er. Hij onderhoudt het woordverkeer met ons in zijn Zoon Jezus Christus. Zonder woorden zouden wij God niet kennen en Jezus ook niet.

Laat Gods woorden doorklinken, in waarheid, oprechtheid en betrouwbaarheid. Dan kan men op je aan!

Doe dus de waarheid als je communiceert. Dan komt ook jouw leven tot zijn doel. En je naaste vaart er wel bij!

Amen.